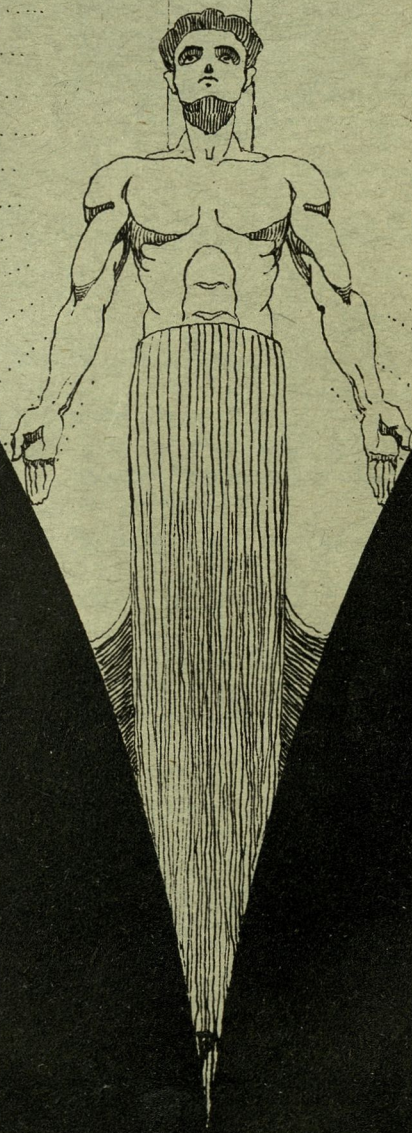
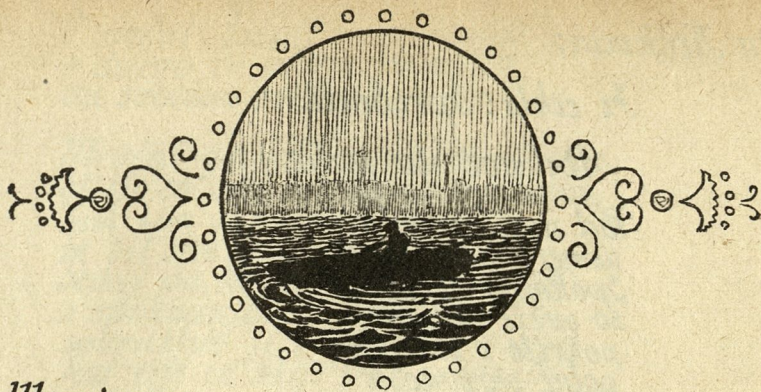

NOV 1913

MAY 1924

Stanko Mencinger:

Iz cikla: *Mozaik popotnih pesmi.*

Noč na morju.

(Dubrovnik, avgusta 1923.)

Mesec s srebrom morje je oblit
 in Dubrovnik v belo je zavil kopreno.
 Čolnič moj nad grožno, temno globočino
 labno reže vale obžarjene.
 Na obrežju šepetajo palme in
 aloa preponosna v večerni je
 molitvi uklonila zlato lice. -

Duša moja pa peroti je razpela,
 pobitela v čudežno je južno noč,
 da izpije ves njen bajni čar.

Rus 5.:

Tja...

Tako hudo mi je bilo,
 Zlatih kupol sem zaželel
 in xvonikov, streh neštetič,
 da bi v jutranjih pramerih,
 risal se na obzorju-
 jaz pa v vlaku...

Kdo bi ljubil vedno noč,
 vedno isti glas pojoc?...

- Aforizmi: 1. Človek, ki ne proučuje problemov vsestransko ni pošten.
 2. Vedno sem mislil, da morajo biti vsi ljudje svobodni. Sužnji naj bodo samo oni, ki žele drugim suženjstvo. (Abraham Lincoln.)
 3. Mislim, torej sem! (Descartes.)

Albin Kerševan:

Iz cikla: Sprebodi.

Pod noč na polje.

*Pod noč na polje
usmeril sem korak.
Spokojno ležale
so sveže poljane,
pokrite z zelenjem,
polne skrivnosti
in velikih sanj.*

*Žbudilo se tiho,
hrepnenje je skrilo,
ki dolgo živelo je v duši:
želet sem izboda,
razmaha v življenje;
bolet sem ljubezni
mogočnih akordov,
da užival bi srečo-
osamljen v tujini.*

*Ničesar ni bilo,
le noč okrog mene.*

*Uzljubil sem zarjo večerno
na temnih oblakih,
v labno tenčico zdvignite planine,
ki so zarele v vijolični luči...*

*Zaslutil sem srečo
v brezmejni daljavi,
ki našla odsev je
v sanjavi naravi.*

Brezvezdna noč.

*Ugasnila luč v oblakih
in noč je ovila naravo.
Stopil sem s polja domov.*

*Tolažbe ni bilo v dušo,
spoznal sem življenje
in njega ničevost in zlo.
Hrepnenje in misli,
bilele so dalje- v svetlobo
pomladnega, svežega dne.*

V nočni tišini sem sanjal
o dnevu in nisem pomislil,
da solnčna svetloba je zlo.

Mračni gozdovi z otožno tišino,
bližji so bili mi kakor svetloba.
Tam sem sanjaril v veselju
in bil sem - neizkušen otrok.
Sedaj pa, ko hodim v svetlobi
s spoznanjem v srečo,
sovražstvo je vzkliko' do vsega
kar žije in klije pod soščicem.

Spoznal sem resnico, da
noč je svetlejša od dne...

Hotel sem v veselo preteklost,
a polji do tja so zastrte
z bliščeco, opojno svetlobo -
in stopati moram naprej...

Mlada Obereigner:

Izpod oblačnega neba...

Izpod oblačnega neba
droben dež roši,
moja misel zasanjala,
v jasen dan hiti.
Moja misel pobegnila
v sive megle,
moja misel obsegla je
dol in gore.
Moja si duša želi
širne prostosti,
moja misel hiti
nasproti mladosti.

Fr. Starè:

Pustite me misli...

Pustite me misli v zeleno plan!
Tam brslijo drevesa,
rože ustvarjajo čare
in vabijo v svate...
Ilebo - pa je tako,
da bi se vtopil vanj...

Vse snuje, vse živi,
le nekedo boji se,
da bo njegovo živje
zamrlo brez obročitve.

Stanko Mencinger:

Čiro.

Tujki sta se bili hitro udomačili pri sosedovih. Posebno gospodarjina je posvečal mnogo pažnje, čeprav je bila Nadeždi skoro mučna ta prevelika prijaznost.

Kako čudovito se križajo včasih življenska pota! - Sosed je bil kot vojni ujetnik prideljen velikemu posestvu, kjer je gospodarila takrat Tatjana Kirilovna - Nadeždina mati - mox ji je padel že prvi mesec v vojni. Nako sta skrbeli zanj, ubogega ujetnika, kako sta mu stregli v boleznih in mu preganjali bolešno domotožje, ki se ga je včasih polasčalo. In kadar je ugasal dan nad prostorno, enolično rusko derevnijo, in so se vračali delavci s polja, mu je prihitela Nadežda nasproti - takrat še malo dekletce - ter ga prosila, naj ji pripoveduje o svoji solnični domovini. Mnogokrat ga je sočutno povpraševala, kako bi mogla pomagati njegovim zapuščenim družini, ki trpi morda pomanjkanje. -

Sklenjen je bil mir in on se je vrnil domov. Tačas pa je krvavi val revolucije preplaval širno Rusijo. Iz strahu pred grozotami, ki so se odigravale pred njenimi očmi, je zbežala Tatjana Kirilovna s hčerko z doma in si iskala zavetja križem sveta. Slučaj je nanesel, da ju je srečal sosed pred par dnevi v Splitu in spoznal v njih svoji nekdanji dobrotnici. Povabil ju je pod svoj borni krov, da se vsaj deloma odolži za izkazano gostoljubje in pokaže svojo resnično hvaležnost. Begunki sta se odzvali njegovi prošnji. -

Tisto jutro je sedela stara gospa na vrhu v senci babale smokve; vsa doseclanja življenska pot je bila razgrnjena pred njenimi očmi: nekuljena radost in sreča detinstva, zanos mladosti, nemoteno soglasje poznejših let in nato žalost, razočaranje, obup in gnev, ter slednjic čista resignacija - to so spomeniki na poti, ki jo je prebodila.

Tudi Nadeždo so hudo potrti dogodki zadnjih let, vendar je ni povsem prevzel obup; mlada je, zato še sanja in upa.

Medtem, ko je mati sedela zamišljena na vrtu, se je Nadežda odpravila na izprehod in vzela s seboj Merezkovskega, "Uštajen je bogov", poleg biblije edini ostanek njene bogate, skrbno sestavljene knjižnice. Medpotoma je razmišljala o orjaškem dvoboju med antično Lepoto in Kristusovo Ljubeznijo, kakor ga slika veliki romanopisec. Nadežda je preživela zgodnjo mladost v Moskvi in že od takrat izvira njeno nagnenje k lepim vedam. V emigraciji pa si je iskala utehe izključno v studiju literature in filozofije. Bila je vdana razmišljanju, kar je značilno za ženske vrboda in imela je nenavadno široko obzorje.

Preko bujnega polja, ponekod posejanega z velikimi kamni, ki so zdrknili z gošib, navpičnih pobocij visoke planine, jo je vedla pot med murvami in cipresami k vinogradom, ki so se sopirli na kamenitih, skrbno nadelanih terasah, tik pod gorskimi stenami. Povzpela se je na najvišjo teraso in se si poiskala primerne mesto, kjer se je vsedla in vzela knjigo v naročje. Toda ni ji bilo do čitanja; preveč je vplivala nanjo nepopisna krasota okolice. Za hip je pozabila nase in mučeniško domovino, ter se povsem udala razkošnemu občutju in xamakenjenosti, ki jo je

izvala v njej prelestna narava.

Temu koščku zemlje je vtisnila večna lepota svoj pečat!
Globoko pod njo blesti morje v vseh barvnikh nijansah in nad
njim se smeje zlato solnce. Podolgovat otok in upognjena narava
oklepata zaprto morje, kakor zeleno-zlat prstan z lesketajočimi
demantri- obrežnimi mesteci in vasmí. Tam, kjer se je morje naj-
globlje zarilo v obal, se ogrevajo gadi na žarečih razvalinah nekdanje
Salone, govorečih o minljivosti vsega, kar stvarja človeška roka.

Čiro je ležal skrit med pinijami pod vinogradi. Ko se je dekle
vračalo, počoč otožno pesem, ni mogel več zatajiti svoje južne nra-
vi. Oprezno se ji je priplazil za hrbet, jo strastno objel, ter poljubil
njene zlata lasé. Nadéždi je padla knjiga iz rok; krič strahu se ji je
izvil iz prsi in hotela je bežati. Vendar se je ozrla ter spoznala
Čira, ki bi se bil od sramu najraje vdrl v zemljo. Zaničljivo, skoro
sovražno ga je pogledala, ne da bi izpregovorila besedo, dvignila
knjigo, nato pa odbitela proti vasi.

Šele ko je dekle že izginilo v vasi, se je zganil in pobral pismo,
ki je ležalo pred njim v travi. Bilo je prevezano s črnim trakom,
najbrže je padlo Nadéždi iz knjige. —

Čiro se je šele ponoči vrnil domov.

(Nadaljevanje sledi.)

Jos. Tuma:

Narava je spala...

Narava je spala -
pod snegom ječala.
Nemirno srce je čakalo
veselega, svečlega dne.

Narava je spala,
kot srce čakala je dne,
ki prišel v pomladnem bo času,
ki z zarjo jutranjo prispe.

Rus S.:

Srečanje.
Kakor v sanjah
sredi posmehov
šla je mimo.

In vse jasno je nebo,
vse v zelenju in pečju,
v razkošnem veselju potujem..

Pa se prikrade
tiba želja: kraljujem! —

A tedaj bliskoma
plane mimo senca -
kakor v sanjah...

Rus S.:

Z vetrom.

Sanjajoč brezskrbno
v lahnem vetru,
prav počasi
jadral sem za njim:

- Kdo bi čakal,
ko srce je polno?
Kdo nadročal
pismu radovoljno,
ko bi molčal? —

Pa naj bo! — Še ta in to -
vse če hočeš vzemi, vse objemi,
vsaj ne bo tako tesno...
.....

Prav potihem se utihotapi,
pa razpni nalabno rdečico
čez in čez...

Takrať...

Takrať,
 ko nisem vedel kaj je noč,
 ki črna, grozna v duši mi leži;
 takrať,
 ko nisem mimo sreče stopajoč
 obrnil v tla utrujenih oči;
 takrať,
 ko sem v dnu srca vriskajoč,
 pogledal tebi ljubica v oči,
 prisluškušoč,
 naslapajoč
 se z glasom onih tihih melodij,
 ki po livadi, s cvetjem posajeni,
 ko mrak se spusca v dol, na gaj zeleni
 priplavajo,
 omamijo,
 predramijo
 njega, ki je vtopljen v spomine,
 ki zakopan v brezdanje je globlne
 nekdanjih dni,
 takrať se mi je zdelo, da živim!
 A danes?
 Po dolgi blodnji, v temnih dneb
 nesreče in gorja; na licu smeh,
 a v srcu gnev,
 obup!
 Spoznal sem svet; ljudje, ki zdaj žive
 glumači so, in njih besede - strup!

Fr. Novič:

Nadar pomislim...

Nadar pomislim se mi zdi,
 da ostudno vidim tolpo ljudi,
 kjer se le zase vsak bori.
 Takrať se v duši misel porodi,
 da je ves svet gledališče,
 v katerem vsak igra to kar ve,
 da njemu dobro de.

Ljudje pa, ki učenja žele;
 so pred to tropo čudaki,
 ne le čudaki - še več, to so:
 - bedaki.

Fr. Starè:

Spet so posejane strebe.

Spet so posejane strebe
z žarečim solničnim vlatom,
kraj okna mojega, iz žleba
kanila je radnja kaplja.

Dolgo bila je modrina zastrla
s svetno brezmejno,
dolgo so moje misli begale
po ozelenelih drevoredih.

Mlado in zeleno listje,
streslo radnjo je mokrolo
s sebe, zastumelo, se razpelo
in zasencilo je vlažno besto.

Temna senca, težka slutnja
misel mi je zagrenila;
solnce - zaželjeno solnce,
ni ozdravilo mi ran srca.

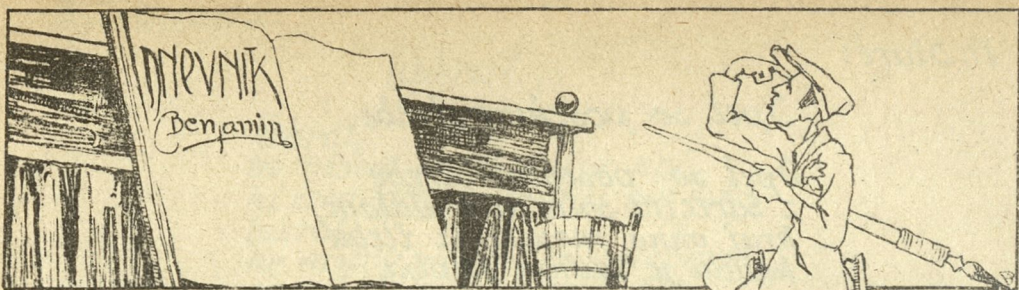
B. Kramaršič:

Življenje.

Rodil se je.
Nastopil strmo pot
polno zablod,
nesreč;
sirok dvorezen meč,
krepko v krepkejši roki držeč.
Kdor ga je videl, je dejal:
"Če nihče drug, ta jo doseže -
srečo!"

Z očesom mladim, drzno zroč med svet
je hitel dalje, radosten, razvnet;
ni strašil se bridkosti in gorja,
ni vedel, znal prelivati solza;
s pogumnim sreem, a na licu smeh,
je mislil najti srečo prt - ljudem!

Mlinil je dan. Povrnil se je tja,
kjer kruta borba ne divja,
Upognjen, strti zapuscal je ta svet,
a za slovo mu siknil je: Proklet!

Benjamin:

Povest o dnevniku.

Tiste dni sem se odločil, da začnem pisati dnevnik. V mojem mirnem, na dogodkih revnem življenju pomeni to zelo važen korak in sklenil sem zato, da povprašam druge za svet v tej kočljivi zadevi. No, moja prva pot me je vodila k njemu, k učenjaku. „Tako in tako, dnevnik bom pisal, učeni pobratime, kaj praviš ti, ki si moder in razsoden?“ Moji prijatelj si je snel očala in začel dolgo razpravo o bistvu in kajstvu predmeta s posebnim ozirom na moj še nezarečni dnevnik. Posrečilo se mi je, da sem razumel zadnji stavček: „Za življenje je bi to nepotrebno, torej si izbij to misel iz glave.“ Povedal pa je to mnogo bolj učeno in je hotel še dalje govoriti. Ker nisem vedel, ali je za življenje potrebno, da še dalje govori in da jaz poslušam, sem ga pustil in šel.

Na ulici sem srečal njo, sladko Dulcinejo. Nasmebnem se ji, ona mi odgovori z otožnim pogledom: (Letošnje pomlad je namreč v modi melanholija.) „Oboževana, ali veste najnovjše? Dnevnik bom začel pisati!“ Dulcineja se pomilovalno ozre vame, ona govori sploh zelo mnogo z očini. Takoj sem razumel, da že skoro dobro leto ni več moderno pisati dnevnike. Tak zaostalež kot jaz se pa zmeni malo za modo in tako se je zgodilo, da sem ostal kmalu sam.

Zatečem se torej še k tretjemu. Ta tretji je strasten obiskovalec kina. Pravijo celo o njem, da samo zato ne pozabi brati, ker vedno zelo marljivo čita razne lepake in pri predstavah tudi filme. „Sijajno! Senzacija!“ vzklikne, ko mu sporočim svoj namen. „Lya Mlara tudi piše dnevnik in jaz bi ga, ko bi imel čas.“ Casa nima, ker je namreč vedno v kinu. Oddabnem se. „Vendar eden, ki mi ne nasprotuje.“ Potolazen se poslovim.

Za vsak slučaj pa grem naslednji dan še k četrtemu, k pesniku. Hodil je gori in doli po sobi in štel stopice. Povem mu, po kaj sem prišel in se opravičim, da ga motim. „Se piši!“

mi odvrne prijazno. „Posebno pa popisuj svoja čustva in bridkosti, da boš še ~~na~~ lahko v starosti obujal spominé!“ Natančno me je še podučil, kako in kaj naj pišem, kadar bom pa v zadregi, naj pridem k njemu. Zahvalim se mu za nasvete ter se odpravim kupovat dnevnik. V prodajalni si izberem najdebelejši zvezek in ves ponosen nanj odidem domov. Vsedem se na stol in čakam, kdaj pridejo načine bridkosti in bolečine, da jih popišem v dnevniku. Ali ni jih bilo. Tudi naslednji dan ne in ves teden ne. Posebnih dogodkov, primernih za dnevnik, nisem doživel. Saj vendar ne morem napisati v dnevnik, da me je včeraj neki kolezar skoro povozil in da sem napravil pakco v latinsko nalogo. Dnevnik sem spravljal na dno skrinje. Sedaj čakam velikih čustev in dogodkov, ki bodo vredni mojega dnevnika.

Nada Obereigner:

Skriti soj.

Hotel si, da ti pesem zapojem,
 ker je topla in lepa ta noč
 in ker v mojih očeh
 je meseca soj
 tako sladak?
 No, čuj:

Nekoč je živelo mlado dekle.
 Ljubila je, če so pač sanje ljubezen,
 ker žive ljubezni nikdar ni poznala,
 in vendar jo je povzodi iskala,
 ljubezen tak silno, ljubezen tak sladko,
 kakor je silna in sladka smrt:
 ljubezni ni zanjo nikdo imel.

U neke noči je temo presekul svetel žar
 in pred njo je stal sredi rdečih rož ves bel oltar,
 in iz rdečih rož so vzhlila bitja blestečih teles:
 vse njene sanje so bila telesa, neskončna ljubezen-res,
 in takrat jo je spet tema objela kot črn prž,
 in bilo ji je, ko da ljubezen najslajša je smrt.

.....

Ab, ti si hotel pesem radosti,
 brezskrben smeh,
 Pa je mesec zašel
 in je soj ugasnil
 v mojih očeh-
 ta skriti soj, tako sladak-
 in preko tvojih
 je legla senca
 kot črn oblak.

Skrita pota.

I.

Ne slišiš, Aida,
ne vidiš njih senc,
Ne čutiš njih žgočih pogledov?
Glej! tik za menoj
se plaxi nočoj
roj temnih ostudnih pošasti!

Ne boj se jih, dekle, ne boj
pregarija jih soj
vseprodirnih oči,
tvojih temnih, iskrecih oči.

Ne pomniš več dni
ko zakrila si
vse misli mi s plaščem obupa?
Takrat razrasle
v okrilju teme
v duši so moji pošasti zlé.

Ali odkar nimam več moči,
da bi posil jih
ostudne zvert,
k tebi se vračam, Aida.

Glej! kak se razmikajo megle,
nebo se nad nama blesti
in temnih senc v moji duši ni.
Preganja jih soj
vseprodirnih oči,
tvojih temnih iskrecih oči...

Ilada Obereigner:

U vročih dneh.

Pod vročim solčentem sem in okrog mene
je velik mir. Hotela bi združiti svoje življenje
z življenjem livade;

Žarila bi se med travnate bilke in vsesala
svoj dih v njih življenje

Pod solčentem bi z njimi klanjala glavo, ob
nje se nastanjala in trepetala v vetru z njimi

Ko bi prišel večer in bi mah rejen povešal
svilnate liste, bi zargetala v rosnem bladu
in nema obstala pred skrivnostjo noči.

In prišle bi misli, kakor sanje zamaknenosti;
pohleknula bi in se sključila in porabila nase,

In kadar bi z dnem vriskajoč planilo sonce,
bi mu žrtvovala roso in misli in sanje in spet
zaživela življenje cvetic.

Albin Kerševan:

Kalvarija.

Zopet je zavladala tišina. Čez nekaj trenutkov je začul zopet, toda ne več slokanje, temveč jok, ki je prihajal iz temnega gozda. Nemirno je uprl pogled v grmicevje, nato je vstal, stopil med drevje in xrl v gozdni mrak. Opazil ni ničesar, vrnil se je k klopi in sedel. Mislil je: „Le zdelo se mi je, da sem čul jok, kdo neki bi v tako zgodnji uri prišel na Kalvarijo?“ Dan na dan je zabajal pod križe, nihdar ga ni nihče molil v razmišljevanju; le tisto jutro se je zgodilo, da je imela Kalvarija še druge obiskovalce.

Škofi svež jutranji vzduh je začul nemško govorico. Zdrznil se je in xrl na slexo, kjer je prihajal častnik s soprogo in sinhom. Trojica je prispela na vrh. Častnik je ostro ošinil Bojana z odurnim pogledom in se prešerno vsedel na klop blizu njega. Mislila se prekrizala pred križi, ne on, ne njegova soproga, le mali sinček se je iztrgal iz materinih rok, lehel pod križe in pohleknil. Mati je xrla za njim, naposled je sedla k soprogu in spregovorila: „Odkod to nagnenje k molitvi?“ Ni ji odgovoril, očitno je bil globoko zamisljen in zato preslišal vprašanje. Dokaj časa sta molčala. Ona se je ozrla na Bojana, ki je opazoval prizor pod križi. Utesala je svoj pogled v njegovo obličje, koč bi si hotela utisniti krepko sliko v spomin. Morda se ji je zabolelo ljubezni, in zakaj, morda ni bila srečna, ali pa se je zbudila v njej zlobna ženska narava? Bodisi to ali ono, rodila se ji je misel - prikleniti Bojana nase. V dubu je primerjala soprogoovo blede in upalo lice z zagorelim in leptim obrazom mladeniča. Pogledala je moža, ki se je v istem hipu okrenil k njej. Videl je njeno spremenjeno lice, prijel jo za roko in vzkliknil: „Elza!“ Bojan je postal pozoren in ju pogledal.

Elza je vstala, stopila k sinčku, dvignila ga k sebi in poljuvila na čelo. Očlsla je z njim b klopi in sedla. Malček si je pokrtil obravek z rokami in zajokal. Mati se je odurno ozrla vanj, ni razumela bolešči mlade duše, ki je brepenela k njemu. Čez nekaj trenutkov je postala nemirna, vstala je in s tresočim korakom stopila pod križ, ter pohleknila. Molčila je dolgo, soprog je ostrmel, vedel je, da ji je bila do tistega dne molitev tujja. Odkod ta sprememba? se je vprašal, a odgovora ni našel, zato je sklenil vprašati jo po vzrokeb.

Urnila se je k njemu in na vprašanje ni odgovorila. Uštnice so se ji tresle, oči je povesila k tlom in v njih je počival čuden

-44-

ogenj, ki ga opazujemo pri zlobnih ženskah. Hočela je prevarati Bojana s blinjenimi nastopom in igro je pričela izvršiti, da je celo v njem vzbudila čust. usmiljenja. Gledal jo je nepremično in uverjen je bil, da ji leži težka misel v duši...

Bojan je vstal, da bi odšel, toda takrat je začul za seboj šumenje grmičevja. Ugladal je dvoje rok, ki sta s trudom razmikali veje. Prikazala se je deklica. Na kolenih in bosih nogah so se poznali sledovi krvi. Izmučena je stopila do kriza in obstala. Njeno obličje je bilo blede, celo visoko, pod njim pa dvoje globoko udrtih oči, ki so ji dajale bolesten izraz. Sklenila je roke in molila. Ko je prenehala je pogledala Bojana boječe in počasi. Imela solzne oči, obrisala si jih je, sklonila se k tlom in pobrala šopek žolto-rdečih rož. S sklonjeno glavo in trepetom na ustnicah se je približala častniku in Elzi, ki nista videla žalostnega prizora. Nemo je obstala pred njima, čez nekaj časa pa je spregovorila, proseče in komaj šlišno:

"Mati moja daleč je odšla v svet,
kdaž se vrne iz daljine spet?"

Nikdar, nikdar...

Daleč tam v tujini spi v gomili,
črna zemlja zagrnila nje obraz je mili,
dajte reči dar!"

Elza je molče podala deklici nekaj denarja, katerega je vzela iz šopka rož in jo položila na klop. Odsla je, živo in oložno, kakor je prišla. Sinček je dolgo zrl za njo, dokler se ni skrila za drevesi. Častnik je vstal in soprogt namignil za odboč, toda ona je obsedela in dejala: "Še malo ostanem, tako prijetno je tu." Poslovil se je in odšel.

Ozrla se je v Bojana in njižu pogleda sta se srečala. On je povsili oči, vstal in šel mimo. Takrat je spustila rožo na tla, on jo je pobral in vrnil. Zabuvalila se mu je, ko pa je videla, da boče mimo je spregovorila: "Kakaj odpajate s Kalvarije? tako prijetno je tu, tako živo in skrivnostno. Ali vas mogoče silijo opravki, da zapuščate ta skriti kraj?" Čudne so se mu zdeli besede in pomislil je: "Tako govorijo ljubice..."

Domov moram, opravki me ne teže, ker sem se šele pred dnevi vrnil iz tujine domov. Vsako jutro zabajam na Kalvarijo in ko pride ura odidem."

"Ne mudi se vam, ostanite še kratek čas in sedite." Udal se je besedam in sedel. Obmolevala sta, Bojanu se je zdela tišina mučna, zato je v zadregi prekinil molke.

"Lepo jutro je danes in prijetno je uživati krasoto narave. Človek pozabi na skrbi."

Ničesar ni odvrnila, zato je vstal in se hotel posloviti.

"Čakajte, nekaj sem hotela vprašati" ga je zadrževala in zopet utihnila. Bojan je mirno čakal vprašanja. Ona je vrnila rožo med prsti in mrzlično zrla v tla, na posled je pričela.

Lepa roža, kaj ne? Tako lepo rdeča je. rože ljubim nad vse. - Ali jih vi tudi?"

Močila je Bojana z velikimi modrimi očmi. Iznenadile so ga sicer besede, toda ostal je miren.

"Oprostite, toda kaj ste me hotela vprašati?"

"Ce ljubite rože?", je poudarila, on pa je bladno odgovoril: "Ne vem?"

Premislił je njene besede in jih razumel. Obraz se mu je zresnil, v notranjosti pa je bojeval bud boj. Razigrane volje je nadaljevala: "Pa jih morda le ljubite, a nočete priznati. Vem, da je tako... končno bi midva ulegnila biti še prijatelja?"

Ostro ga je močila po teh besedah in smeh ji je xginil z obličja. Nadaljevala je:

"To je ono, kar sem vas hotela vprašati!"

Odvrnil ni ničesar, zato je nadaljevala: "Razigrane volje sem danes, kar sicer ni moja navada." Ustala je in ga prijela za roko. Cutil je njen drget in stopil je korak nazaj. Stopila je k njemu tako tesno, da je začutil toplino njenega prožnega telesa.

Veste, ni dolgo kar sem se priselila v ta kraj in zato si želim prijateljev. Recite, da sprejmete moje prijateljstvo." Vsem ženskem čaru in mihkavnosti je stala pred njim in ga prosila, ženska-mati se je ponizala pred mladeničem, kakor bi bila svobodna.

Takrat je pritekel iz gozdu nje sinček. Stopila je od Bojana kakor bi se sramovala ravnokar izgovorjenih besed.

"Dovolj bodi tu danes", se je okrenila k Bojanu, pozdravila in odšla. Čudne misli so mu rojile po glavi, doumeti ni mogel njenega vedenja. Jamsebi je govrdil:

Nekdar se nisva srečala v življenju in vendar je govorila tako odkrito, kakor bi bila znanka izra mladih let. Čemu želi prijateljstva z menoj ko sem ji tujec. In prijateljstvo z žensko je začetek ljubezni. Ne, ne to je nemogoče... neumna misel. Ona je vendar mati, ima ljubečega moža ki ga morda ne ljubi? Toda stoji, otroka morda ljubiti in že vsled njega se ne sme spozabiti. Mogoče je... umobolna?"

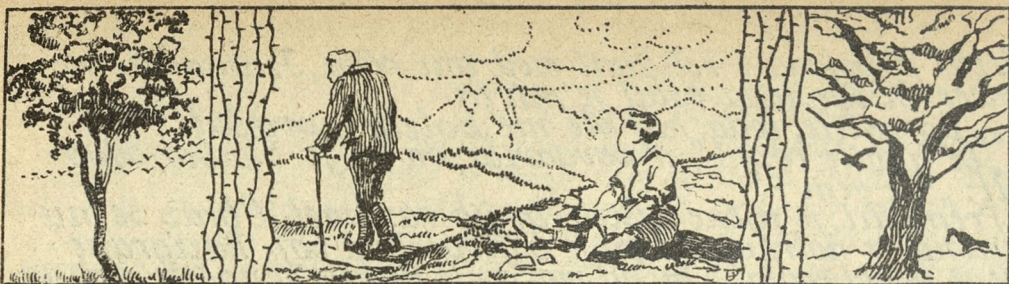
Predočil si je prizor pod križem, njeno otožno lice bladnost napram soprogu, nato veselorasposajeni smeh in čudna vprašanja skoraj brez zveze, tako, da se mu je zdela poslednja misel najbiteljnejša.

Ulegnilo pa bi biti druguč, da se je Bojan močil? Kakor je razmišljeval, točnega odgovora ni našel. Zolnce se je medtem dvignilo že visoko nad obzor, ko je stal Bojan zamišljen ob klopi, na kateri je ležala zvenela roža. S trisdo roko so se prijel, nekaj časa močil rdeče liste, nato jo zalidil med drevje, kjer je obrisela med belimi cvetli.

S težko uganke, ki se mu je zdela nerazrešljiva, se je napotil domov.

Blizu je stal razrešitvi, a tega ni slutil.

(Dalje sledi.)

Stanko Mencinger:

Ciklus: Moje življenje.

1.

Bil sem otrok in po polju begal,
 trgat rože, srhal solnca blesk,
 v misli svoje, v sanje omamljive
 vpletal sem pomladno vso prelest.

Zlate zidal sem gradove
 med oblaki - vrh gorá
 in brez dvoma bil sem takrat
 prvi gradbenik sveta.

Pa prispel čez polje starec stivolás,
 zmotil me pri gradnji, rekel mi na glas:
 Le uživaj, deče, te pomladi čar,
 saj so dnevi šteti - Bog je gospodar!

Gledal sem za starcem, nisem prav umel
 vseh besed njegovih, no, pa kaj mi mar.

2.

Toda le prekmalu vibre je divjanje
 rože poteptalo in vse moje sanje -
 takrat mati moja v večnost je stopila,
 žalost pa obzorje v mrak ni razmaknila.

3.

Odtujil svetlim sem se cestam,
 v temo usmeril sem korak,
 in po obupnem dušnem boju
 sem hotel biti mlad askeč.

Usporičen: In vse je brepenenje. Hrepenenje ne vidi, ne dela, ne hodi, nima
 čí, ne rok, ne nog. Hrepenenje je umetnik: ne živi, toda vsega sveta življenje
 e v njem. Hrepenenje je stvarnik; sam neustvarjen, stvari življenje iz grobega
 ameljja, iz mrtvega ila. Prazni besedi vdahne dušo, mrzli barvi luc. Moje
 repenenje Te je videlo, Nina, predno sem Te objel.

Čankar (Nina.)

Fr. Starè:

Iz cikla: V naših gorah.

*V višnjem morju zraka
polopljene, da svetijo
se le robovi od meseca
obsejani, ležijo koč
Velike planine.*

*Tu na robu, ob tvoji levi,
plamen naju je objemal,
a od strani druge
črno zevajoči dol.*

*Koliko bilo trepeta
v tvojih udih!*

*Sklonjenih glava sva zrla
tja v dolino,
kjer se je svetilo
v temi nekaj lučic;
stalo najino je mesto;
najin rojstni kraj.*

*In moje misli,
tako so bile solnčne
in tvoja duša se prerila
je v radosti opoj.*

Stanko Mencinger:

V jeseni.

*Za temen se je zastor
nebo jesensko skrilo,
ker nam bolešči svoje
ni pokazati htelo...
In dan na dan
vso širno plan
s solzami nam namaka...
Izkušnja moja pa v teh dneh
bridkosti se nebroj pretaka.*

- Asorizmi: 1. Dobro delo je vedno isto. (Confucius.)
2. Trpljenje je pravo življenje. Kaj bi bilo brez
trpljenja v njem za zabavo. (Dostojevski.)
3. Odstrani tino napako in deset jih zgine. (Rod.)

Ciril Kočevar:

Mile Klopčič

„Plamteči okovi.“

Po vojni je stremljenje socializma, ustvariti si lastno, takozvano „proletarsko“ umetnost, prišlo do posebnega poudarka. V Rusiji, kjer je zavladała ekstremna socialistična stranka, je dosegla tendencijozna, izrazito z revolucionarnimi gesli navdahnjena literatura svoj višek. V tej smeri so napravlili mnogo tudi Slovenci. Kot vsaka literarna novost, je našel tudi „proletkult“ med Slovenci gotov odmev. Razen par knjig in brošur je izšlo tudi nekaj zbirke poezij z razrednobojsko tendenco.

Ali težko zavzeti stališča napram temu literarnemu gibanju. Jasno je, da kar bo delavska književnost ustvarila trajnih umetniških vrednot, to bo ostalo kljub vsem naporom nasprotni smeri; kar bo slabega, to odpade samo ob sebi. Danes že ne smemo trditi, da je vsak namen umetnosti le umetnost sama, kot ne moremo dopustiti, da je v službi katerih koli iz političnih gesel in idej. Tega se najbrže zaveda tudi prijatelj Klopčič, kajti ravno v „Plamtečih okovih“ se kaže ona usodna razcepljenost duha na političnega entuzijasta in na pesnika-upornika. Obzalujem samo, da prevladuje v tej knjigi prvot, že sem ter tja zaslučimo med balastom „verzificirane“ političnega programa tudi pesnika, sprejemalca tajnih eteričnih valov človeškega trpljenja in glasnika mladega, res zanositega priroda novih rodov.

Se predno so „Plamteči okovi“ izšli, je moralo biti na dlani, da ni samo tendencijoznost zbirke edini vzrok, da jo bo naša javna kritika odklonila. Vendar odklanjam misel, da je Klopčič epigon mračne Seliskarjeve poezije. Razen rdečih platin in približno istih motivov iz delavskega življenja nimata ničesar skupnega.

Med malenkostmi naj omenim, da niso verzi bogve kaj izbruseni, pogosto razvenj kaka reminiscenca, tu in tam tudi kako nasilje nad jezikom. Verujem pa, da bo v prihodnjih knjigah našel Klopčič v sebi le pesnika ter bo prepustil pisanje programov drugim.

Iz clijaškega gibanja.

Kettejeva proslava 25. letnice njegove smrti se je vršila, dne 27. aprila t. l. ob 10. dop. na realci. Predvsem naj omenim tov. Kočevarja, ki je v kratkem govoru orisal Ketteja - pesnika in nam podal sliko njegove duše, pristno slovenske, brez izumetničenj. - Med deklamatorji se je odlikoval tov. Orman, ki nam je z globokim občutjem in melodičnim izrazom podal župančičevo pesem „Grobovi tulijo.“ Med ostalimi so sodelovali tov.: Obereignerjeva, Sršen, Novič, Petre, Pengov, Aramarsič in Krajnc.

A. K.

Vsebina:

1.	Stanko Mencinger:		Noč na morju.
2.	Rus S.		Tja...
3.	Albin Kerševan		Pod noč na polje
4.			Brezvezna noč.
5.	Nada Obereigner		Izpod oblačnega neba...
6.	Fr. Staré		Pustite me misli.
7.	Stanko Mencinger		Ciro.
8.	Jos. Tuma		Narava je spala...
9.	Rus S.		Srečanjé.
10.			z vetrom.
11.	B. Kramaršič		Takrat...
12.	Fr. Kovič		Nadar pomislim.
13.	Fr. Staré		Spet so posejane strebe.
14.	B. Kramaršič		Življenje.
15.	Benjamin		Poveš o dnevniku.
16.	Nada Obereigner		Skrili soj.
17.	Stanko Mencinger		Skrita pota.
18.	Nada Obereigner		V vročih dneh.
19.	Albin Kerševan		Kalvarija.
20.	Stanko Mencinger		Moje življenje.
21.	Fr. Staré		V naših gorah.
22.	Stanko Mencinger		V jeseni.
23.	Kiril Kočevar		Mile Klopčič "Plamteči okovl."
Iz dijaškega "gibanja.

Izdaja literarni krožek „Ivan Cankar“, 12. podr. F.5.
na realki, Ljubljana.

Urednik: Albin Kerševan.

Odgovorni urednik: Stanko Mencinger.

Iz uredništva. Pri pisanju 2. številke se nam je
pripetilo več napak, katere tu popravljamo:

Stran 18. mesto odeliška - odališka.

" " " razširili vase tuje moči - sprejeli vase.

" 28. " to je en plus noči - en plus moči.

" 32. " splošno človeka - splošno človeška.

Gradivo za 4. številko sprejemamo le do 10. maja t.l.

Novi Kres.